

HRVATSKO GLUMIŠTE

LAUREATI OBLJETNICE SJEČANJA FELJTON TEME NAGRADA HG FESTIVAL GLUMCA FESTIVALI PREMIJERE ARHIV IMPRESSUM Q

Feljton: Baletni plesači između scenske bajke i surove realnosti – izazovi teške umjetničke profesije 10.

Zašto nam treba balet?

Balet je jedan od temelja kulturne zrelosti jednog društva. On pokazuje da smo sposobni cijeniti rad koji se ne može monetizirati, da poštujemo tijela koja stvaraju umjetnost bez sigurnosti dugoga radnog vijeka, da razumijemo vrijednost tradicije i da vjerujemo u ljepotu koja nije površna, nego proizlazi iz karaktera. Ljepota je vidljiva posljedica. Najvažnije su predanost, disciplina, istina tijela i kolektiv koji stoji iza nje.

Bajadera, HNK u Zagrebu, 2015.

Piše: Zlatko Vidačковиć

30.11.2025. – Balet je često prva umjetnost koja se povezuje s riječju – ljepota. Taj je refleks razumljiv: publika vidi sklad, lakoću, pokret koji prkosi težini tijela. No ljepota, iako vidljiva, nije najvažnija. Ljepota je tek površinski sloj nečega mnogo dubljeg, sloja koji se otkriva tek kad se shvati što sve stoji iza nje. Ako postoji razlog zašto balet i dalje opstaje u javnom životu, onda taj razlog ne leži u estetici, nego u vrijednostima koje ta umjetnost utjelovljuje i prenosi.

Prvi i možda najvažniji među njima jest rad. Balet je među rijetkim umjetnostima koje tako jasno pokazuju da ljepota ne nastaje sama od sebe. Nastaje iz godina svakodnevnog ponavljanja, iz savladavanja boli, iz pritiska da se bude malo bolji nego jučer. Dok mnoge druge umjetnosti dopuštaju improvizaciju, balet na sceni ne dopušta slučajnost. Publika vidi trenutak lakoće, a iza njega stoje tisuće sati potpunog predavanja. U društvu koje glorificira brzinu i instant rezultate, balet ostaje podsjetnik da vrijedne stvari nastaju sporo i mukotrpno, bez prečica i bez lažnoga sjaja.

Druga velika vrijednost baleta jest disciplina, ali ne ona gruba i nametnuta izvana, nego ona unutarnja, samostalno stečena. Baletni umjetnici uče da se tijelo ne sluša uvijek, da se granice pomiču oprezno i da je napredak rezultat svakodnevne borbe sa samima sobom. Ta vrsta discipline ima duboku odgojnu moć i u mnogome je suprotna svijetu u kojem zahtjevi postaju sve površniji, a koncentracija sve krhkija. Balet djeci i mladima nudi nešto što je danas rijetkost: prostor u kojem se od njih ne traži da budu brzi, nego da budu postojani.

Balet nas uči i istini o ljudskom tijelu. Tijelo u baletu nije apstraktan simbol. Ono je instrument koji se troši, ranjava, odmara i ponovno vraća u pokret. Baletna umjetnost ne skriva napor. Upravo suprotno, ona ga pretvara u smisao. Plesač koji uđe na scenu donosi sa sobom čitavu povijest vlastitog rada, ozljeda, strahova od povratka nakon rehabilitacije, trenutaka sumnje i trenutaka pobjede. U vremenu kada se tijelo sve češće tretira kao estetski objekt koji treba uljepšavati, balet vraća svijest da je tijelo i radni alat i nositelj istine o ljudskoj krhkosti.

Laubude Jezero, HNK u Zagrebu, 2017.

Ništa manje nije važan ni kolektiv, jedna od najvrjednijih dimenzija baleta. Na sceni se nikada ne pojavljuje samo pojedinac, čak ni kad pleše solo. Balet je stalni dijalog, neprestano usklađivanje vlastitog ritma s ritmom drugih, svijest da se umjetnički trenutak stvara u zajedništvu. U svijetu opsjednutom individualizmom upravo balet pokazuje da najljepši rezultati nastaju kad se ego stavlja u službu cjeline. Ansambl diše kao jedno tijelo, ali taj zajednički dah ne pojavljuje se sam od sebe. On se gradi iz povjerenja, strpljenja i međusobne odgovornosti.

Balet je i jedan od rijetkih prostora u kojima se kulturni kontinuitet jasno osjeća. Hrvatski balet postoji gotovo stoljeće i pol (sljedeće godine obilježava se 150. obljetnica postojanja) i tijekom svih tih desetljeća stvarale su ga generacije pedagoga, koreografa i plesača koji su se nadovezivali jedni na druge. Ta tradicija nije statična, nije muzej. Ona je živi organizam, prostor u kojem se baština stalno preispituje i iznova tumači. Kada nacionalna kazališta izvode klasične naslove ili naručuju suvremene koreografije, oni time ne stvaraju samo umjetnički program nego njeguju kulturnu memoriju. U zemlji čiji se kulturni identitet često obnavlja kroz tekst, arhitekturu ili glazbu, balet dodaje još jedan važan sloj: sloj pokreta. Ples je dakle konstitutivni dio kulture jednoga naroda, a upravo je balet najrafiniraniji oblik plesa. Od samih početaka naš balet prati svjetske tokove, ali i pridonosi značajnim nacionalnim djelima.

Orašar, HNK u Zagrebu, 2025.

Najzad, balet nam treba jer unosi smisao u javni život. U vremenu kada se društveni prostor puni konfliktima, brzim prosudbama i površnim sadržajima, baletna izvedba nudi nešto rijetko: iskustvo koncentracije, tišine i zajedničkoga gledanja. Publika u kazalištu ulazi u prostor u kojem se vrijeme drugačije kreće, u kojem je estetika izravno povezana s emocijom, a emocija s refleksijom. Balet je, u najdubljem smislu, umjetnost koja omogućuje predah od šuma svijeta, ali ne bijeg, nego povratak samome sebi.

Zbog svega toga balet nije luksuz niti izmišljena potreba. Balet je jedan od temelja kulturne zrelosti jednog društva. On pokazuje da smo sposobni cijeniti rad koji se ne može monetizirati, da poštujemo tijela koja stvaraju umjetnost bez sigurnosti dugoga radnog vijeka, da razumijemo vrijednost tradicije i da vjerujemo u ljepotu koja nije površna, nego proizlazi iz karaktera. Ljepota je vidljiva posljedica. Najvažnije su predanost, disciplina, istina tijela i kolektiv koji stoji iza nje.

Plamteća voda, HNK Ivana pl. Zajca Rijeka, 2020.

Balet nam treba zato što nas podsjeća tko smo i što želimo biti. Ne samo publika koja traži estetsko zadovoljstvo, nego društvo koje cijeni ono što se ne može mjeriti brzinom, novcem ili pragmatičnošću. U trenutku kada solist stane u tišinu prije prvog takta, kada ansambl zauzme poziciju, kada se pokret rodi iz glazbe, tada se otvara prostor koji samo umjetnička institucija može stvoriti: prostor u kojem se pokazuje da je čovjek sposoban težiti višem.

©Zlatko Vidačković, Hrvatskoglumiste.hr, objavljeno 30. studenog 2025.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti. Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.